

УДК 81'25:82–92:811.111:811.161.2(045)

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ НОВИНИХ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ НОВИНИХ ТЕКСТІВ ОБСЄ)

Юлія Волощук

здобувачка вищої освіти за другим (магістерським) рівнем зі спеціальності
035 Філологія Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»,
Одеса, Україна
e-mail: govof@meta.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0938-4349>

Наталя Жмаєва

кандидат філологічних наук, доцент кафедри перекладу і теоретичної та прикладної
лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»,
Одеса, Україна
e-mail: zhmaeva@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3382-0155>

АНОТАЦІЯ

Актуальність дослідження ґрунтується на необхідності глибинного вивчення ефективних шляхів та засобів перекладу англomовних новинних текстів українською, зокрема новинних текстів Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), що обумовлено не лише членством України в Парламентській асамблеї ОБСЄ, а й всесвітньою глобалізацією та інтенсивним розвитком міжнародних відносин, які у свою чергу впливають на підвищення зацікавленості сучасного українського читача зарубіжними новинними текстами. Крім того, актуальність теми зумовлена й посиленням уваги лінгвістів до сучасного медіа-дискурсу, видом якого є новинний дискурс, та особливостей його перекладу.

Метою роботи є аналіз специфіки перекладу англomовних новинних текстів українською мовою на матеріалі новинних текстів ОБСЄ. Задля досягнення поставленої мети були застосовані такі методи дослідження: порівняльний та зіставний методи для визначення особливостей та проблем перекладу англomовних новинних текстів українською; метод

систематизації та метод комплексного перекладацького аналізу для аналізу та систематизації засобів, використаних при перекладі англomовних новинних текстів українською мовою, а також метод суцільної вибірки під час пошуку базового матеріалу дослідження. У результаті зіставного аналізу оригіналів англomовних новинних текстів з їх перекладами українською були визначені закономірності застосування певної перекладацької стратегії, а також відповідних перекладацьких трансформацій, що необхідні для досягнення адекватного перекладу англomовного новинного тексту. Також у ході дослідження була проаналізована проблема пошуку еквівалента при перекладі новинних текстів.

Ключові слова: публіцистичний стиль, медіа-дискурс, англomовний новинний текст, новинний дискурс, ОБСЄ, адекватний переклад новинних текстів, перекладацькі трансформації.

Вступ. У наш час засоби масової інформації — універсальний спосіб спілкування на міжнародному рівні, а також на рівні націй і спільнот. Життя суспільства постійно змінюється. Мова, що обслуговує суспільство, швидко реагує на ці зміни — трансформації суспільства як в дзеркалі відбиваються в мові. Сучасний медіа-дискурс значною мірою сприймає ці зміни. Оскільки поняття медіа-дискурсу є досить об'ємним, в рамках статті ми будемо розглядати головним чином один його шар — новинні тексти. Завдяки впливу науково-технічного прогресу сфера впливу текстів все більше розширюється, висвітлюючи певні події та ідеї. Маючи доступ до Інтернету на своєму смартфоні, кожен з нас може зайти на новинний портал та прочитати інформацію, яку він вважає необхідною, цікавою та актуальною. У таких умовах роль перекладу зарубіжних джерел новинної інформації значно зростає, і оскільки мова йде про новини, які охоплюють політичні події, громадськість, досягнення в сфері науки, культури та економіки, переклад повинен бути точним, без відхилень від оригінальної ідеї і при цьому зрозумілим й відповідним з точки зору стилю.

Актуальність роботи зумовлена зростанням інтересу перекладачів до специфіки і труднощів відтворення англomовних новинних текстів у перекладі, що обумовлено всесвітньою глобалізацією та інтенсивним розвитком міжнародних відносин. Останніми роками простежується тенденція зацікавленості сучасного читача зарубіжними новинними текстами, через що постає актуальна проблема точної передачі інформації англomовних новинних текстів, зокрема новин-

них текстів ОБСЄ, у яких висвітлюються події, пов'язані з Україною. Крім того, мова новинних видань чутливо реагує на зміни, що відбуваються в суспільстві, а адекватний переклад новинних текстів допоможе найбільш детально простежити ці зміни.

Метою роботи є аналіз специфіки перекладу англomовних новинних текстів українською на матеріалі новинних текстів ОБСЄ.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

- Проаналізувати прагмалінгвістичні аспекти новинного дискурсу;
- Проаналізувати специфіку перекладу англomовних новинних текстів українською (на матеріалі новинних текстів ОБСЄ).

Матеріали та методи дослідження. Матеріалом дослідження слугували новинні тексти ОБСЄ в оригіналі англійською мовою та їх переклад українською. Обсяг вихідних текстів складає 1,5 друкованих аркуша. Джерело матеріалу — офіційний вебсайт Організації з безпеки та співробітництва в Європі.

У роботі використано такі методи дослідження: *зіставний метод* для визначення специфіки перекладу англomовних новинних текстів українською; *метод систематизації та метод перекладацького аналізу* для аналізу та систематизації засобів, використаних при перекладі англomовних новинних текстів українською мовою, а також *метод суцільної вибірки* під час пошуку матеріалу дослідження.

Результати та дискусія. У сучасному мовознавстві під дискурсом розуміється зв'язний текст в сукупності з екстралінгвістичними (прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими) чинниками; текст в подієвому аспекті; мова як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, що бере участь у взаємодії людей в механізмах їх свідомості. Дискурс — це мова, «занурена в життя» (Арутюнова, 1990: 137).

Новинний дискурс є різновидом медіа-дискурсу, який в найзагальнішому вигляді являє собою сукупність процесів і продуктів мовленнєвої діяльності у сфері масової комунікації в усьому багатстві і складності їх взаємодії. Новинний дискурс — вид медіа-дискурсу. Дискретною одиницею новинного дискурсу є новинний текст, що відображає процес і результат мовленнєвої діяльності. Медіатекстова діяльність визначається створенням новинних текстів, каузатором яких є події. Кодифікація події в новинному дис-

курсі здійснюється в полікодовому і мультимодальному режимі для створення можливості найбільш ефективного впливу на одержувача інформації. Подія визначається як референтна і як власне текстова з подальшим розширенням у мікроблогах. Сучасна модель створення онлайн-новинних текстів є ефективним засобом впливу, в основі якої лежить інформаційно-семантичні, текстологічні, інтертекстуальні та риторичні складові. Основною функцією новинних повідомлень є інформування на початковій стадії, а далі реалізуються функція переконання і супутні їй функції сугестії та провокування (Пантіна, 2018: 5–6).

Основні характеристики новинних текстів пов'язані з функціональним потенціалом переконання читача в достовірності наданої інформації, яка на відміну від аналітичних статей подається більш стисло і менш схильна до аксіологічних (оціночних) суб'єктивних факторів. Для новинних текстів характерні надзвичайна стійкість мікро- і макроструктури, а також високий ступінь повторюваності і багаторазової відтворюваності, що поряд з глобальною клішованістю новинних текстів сприяє встановленню міцних кореляцій між тематикою повідомлення і її синтагматичним наповненням. Під синтагматичним наповненням розуміється ряд стійких синтагматичних одиниць, регулярно відтворюваних в текстах відповідної тематики. Це дозволяє виокремити новинні повідомлення, що належать як до великих тематичних блоків (Education, Business, International Politics), так і до окремих тем (conflicts, natural disasters, political meetings). Велику роль в адекватному розумінні відіграє акцентування найбільш важливих моментів змісту. Облік емоційно-вольової сторони гіпотези адресата при інформуванні вимагає від автора усунути недовіру до повідомлення, а отже — посилювати достовірність, об'єктивність викладу. Це, зокрема, досягається промовою від третьої компетентної особи (Дускаева, 2008: 128).

Емоційний вплив новинних текстів полягає в основному в підкресленні достовірності повідомлення і підтримці інтересу до нього, тому їм властива фактологічність викладу, строгість і точність, витриманість і лаконічність мови. Виклад об'єктивовано, ослаблено вираз авторського «я», відкриті оцінки належать не журналісту, а найчастіше вкладаються в уста учасників політичного процесу, зазвичай в повідомленні слабо виражене емоційне начало. Автор,

з одного боку, «формулює» саме ті основні і додаткові питання, які можуть зацікавити читача у зв'язку з обговорюваним предметом, а з іншого — уточнює, доповнює і акцентує комунікативно значущі відрізки тексту для попередження можливих сумнівів у достовірності сказаного або непорозумінні (Дускаєва, 2008: 131). Незважаючи на те, що кожен окремо взятий новинний текст повинен бути максимально об'єктивним і виключати вираз оцінки і точки зору автора, в основі створення саме цього типу тексту лежать ідеологічні структури, що обумовлюють добір лінгвістичних засобів для експліцитної або імпліцитної форми їх репрезентації. Таким чином, основна властивість новинних текстів — об'єктивний виклад подій, позбавлений авторської оцінки, який прагне до фактологічності, стислості і точності. Однак, відкрито не висловлюючи своєї точки зору, автор тексту може фокусувати увагу читача на тому чи іншому фрагменті повідомлення, зацікавити читача заголовком статті та провести свідомий відбір фактів, зануривши їх в той чи інший контекст, підкріплюючи переконаність читача в істинності того, про що йдеться, цитатами, посиланнями на джерело і розповідями очевидців (Пантіна, 2018: 32).

Можна виділити такі *лінгвістичні особливості* новинного тексту:

1. Прагнення до повноти та об'єктивності при передачі фактів.
2. Високий ступінь стандартизації: використання окремих груп лексики — терміни, суспільно-політична і соціально-економічна лексика (UN General Assembly; constitutional guarantees; Global Communications; SMM patrols; OSCE Project Co-ordinator).
3. Наявність реалій суспільного, політичного, культурного життя, а також цитат (Пандемія COVID-19 внесла свої корективи в роботу патрулів СММ на сході України; “There are multiple OSCE commitments that relate to the public’s right to access information,” said John MacGregor, OSCE Project Co-ordinator in Uzbekistan).
4. Використання заголовків, побудованих на грі слів, цитатах, тропах, ідіомах і т. д. (Further and further up to the sky? (риторичне питання); Croatia needs both the carrot and stick of the EU (фразеологізм).
5. Відсутність експресивної лексики, лексики оціночних суджень і прямого звернення до читача.
6. Відсутність розмовної, сленгової і ненормативної лексики.
7. Консервативність і рухливість одночасно.

Проаналізуємо лінгвістичні особливості англомовних новинних текстів більш детально.

Лексика новинних текстів досить різноманітна. До переліку тем англомовних новинних текстів входять в першу чергу політика, інформація про діяльність уряду і парламенту, вибори, партійні заходи, заяви політичних лідерів. Мовні засоби в новинному тексті обираються, спираючись на читацьку, нейтральну в лінгвістичному відношенні, масову аудиторію. В англомовних новинних текстах ОБСЄ існує своєрідна і досить розвинена система *суспільно-політичної термінології* (OSCE Project Co-ordinator; the Public Foundation for Support and Development of National Mass Media; UN General Assembly; constitutional, statutory and / or policy guarantees, Global Communications).

В англомовних новинних текстах ОБСЄ часто зустрічаються *власні назви*, серед яких імена та прізвища політичних діячів, географічні назви, назви свят, установ тощо (Ambassador *Ulrika Funered*, Permanent Representative of Sweden to the OSCE and Chairperson of the OSCE Permanent Council in 2021, *Melissa Fleming*, United Nations Under-Secretary for Global Communications, *Helena Fraser*; the OSCE Project Co-ordinator in *Uzbekistan; the Kalmius River; Mariupol-based monitor Lejla Helic*).

Ще однією специфічною рисою англомовних новинних текстів ОБСЄ є різноманітні *скорочення*. В тому випадку, якщо лексична одиниця є часто вживаною і зрозумілою для більшості читачів, вона використовується у скороченій формі або у формі *аббревіатури*. Серед найбільш поширених аббревіатур — назви організацій, компаній, посад, програм і т. д. (OSCE (Organization for Security and Co-operation in Europe), UN (United Nations), IDUAI (International Day for Universal Access to Information), COVID-19 (COronaVirus Disease 2019), NGO (Non-governmental organization)).

У англомовних новинних текстах ОБСЄ широко використовуються популярні словотвірні моделі для того, щоб створити *оказіональні неологізми* (nonce-words) — слова, що створюються задля позначення певного поняття, яке не має номінації у словнику (*Mariupol-based monitor; oxygen-rich substances; male-dominated water sector; resource-rich countries; bias-motivated incidents; brandalism; cyber-related terrorist*). Вони мають прозору морфологічну структуру, зрозумілу для носіїв мови, або ж пояснюються безпосередньо в тексті.

Також доцільно зауважити, що у новинних текстах ОБСЄ домінуючим є відсоток *складних речень* (There are multiple OSCE commitments that relate to the public's right to access information...; Pavel Sheremet was a courageous journalist who reported on human rights violations, journalists' disappearances and corruption cases...; OSCE Media Freedom Representative expresses hope that all who perpetrated and ordered the murder of Pavlo Sheremet in Ukraine are brought to justice; The COVID-19 pandemic has limited SMM patrols in eastern Ukraine, but for Mariupol-based monitor Lejla Helic, one priority remains unchanged: interacting with people in Donbas, listening and responding to, and reporting on their concerns as they go about their lives on the contact line).

В плані мовного змісту для них характерна повторюваність (*The OSCE is committed to addressing the migration phenomenon... The OSCE provides support in capacity-building, policy advice, awareness raising and advocacy, as well as dialogue support. The OSCE can further support international efforts on migration-related matters... The OSCE plays an important role in promoting integration, tolerance and non-discrimination, as well as education... The OSCE engages with other regional and international organizations through high-level dialogue and co-operation*), великий відсоток атрибутивних конструкцій (migration flows, labour migration governance, poison control, industrial control, strategy paper, discussion paper), неособових форм дієслова (the advantages of *having* constitutional, statutory and/or policy guarantees for public access to information *to save* lives; a high-level conference *to mark* IDUAI; it will be necessary *to support* the co-ordination) та пасивних форм дієслова (discussions in 2019 *organized by* the OSCE in partnership with FES ROCPE and the Folke Bernadotte Academy; The recommendations *will be consolidated* into a strategy paper that *will be presented* for acceptance and adoption by the affected communities and the Kosovo Government; Participants *were invited* from Uzbekistan).

Стосовно специфіки та проблем перекладу новинних текстів потрібно зазначити, що новинний текст має певні специфічні особливості, які впливають на переклад. Головними завданнями новинного тексту є передача інформації. А завданням перекладача є витримати стиль мови оригіналу. Адекватний переклад будь-якого тексту ЗМІ має на увазі вірне відтворення засобами іншої мови не тільки фактичного і суто інформативного змісту тексту, а й його комунікатив-

ної / функціональної спрямованості (Мікоян, 2008). Іншими словами, потрібно зберегти не тільки семантичну еквівалентність, але й комунікативно-функціональну еквівалентність перекладу текстів (Латышев, 1983: 90).

Під час роботи з англійськими новинними текстами ОБСЄ перекладач повинен враховувати їх специфічні особливості. У цих текстах присутня термінологія з політики і права, економіки, медицини, інженерії та ін., імена власні, географічні назви, ідіоми та інші лексичні одиниці. Що стосується суспільно-політичних термінів, які частіше за інші лексичні одиниці зустрічаються в англомовних новинних текстах ОБСЄ, то майже для всіх можна знайти еквівалент (OSCE Project Co-ordinator — Координатор проектів ОБСЄ; the Public Foundation for Support and Development of National Mass Media — Громадський фонд підтримки і розвитку національних ЗМІ; UN General Assembly — Генеральна Асамблея ООН; constitutional, statutory and / or policy guarantees — конституційні, законодавчі та / або політичні гарантії, Global Communications — глобальні комунікації), але є слова, значення яких можна зрозуміти тільки в контексті. Перекладачі повинні бути обережні зі словами-омонімами. Наприклад, політичний термін “state” може перекладатися і як «штат», і як «держава»: The Organization comprises 57 participating *States* that span the globe, encompassing three continents and more than a billion people. — Організація налічує 57 *держав*-учасниць по всьому світу, охоплюючи три континенти і більше мільярда людей (у даному випадку термін “state” перекладається як «держава»); ...through a vote of the *state* legislature —...шляхом голосування у законодавчих зборах *умаму* (у даному випадку термін “state” перекладається як «штат»).

Для успішного перекладу новинного тексту перекладач повинен зрозуміти зміст, визначити комунікативну задачу тексту і вивчити його структуру. Йому також необхідно володіти значним обсягом фонових знань і враховувати, до якої цільової аудиторії адресоване конкретне повідомлення. Перекладач повинен враховувати наявні в тексті конотації, при необхідності відійшовши від словникових значень слів і запропонувавши власний варіант.

У новинних англомовних текстах ОБСЄ часто використовуються аббревіатури і скорочення. У багатьох випадках вони мають прямі еквіваленти в українській мові. Іноді буквенний склад аббревіатури збе-

рігається, а іноді втрачається: OSCE — ОБСЄ, UN — ООН, National Mass Media — ЗМІ, International Day for Universal Access to Information (IDUAI) — Міжнародний день загального доступу до інформації (IDUAI), NGO — місцева неурядова організація, COVID-19 — COVID-19. Під час перекладу статей, коли скорочення зустрічається вперше, перекладачеві бажано розшифрувати його і пояснити.

Досягнення еквівалентності не завжди можливо. В теорії перекладу існує поняття безеквівалентної лексики. Її перекладають за допомогою таких засобів, як транскрипція, транслітерація, калькування і описовий переклад: skyscraper — хмарочос, shutdown — шатдаун, що розуміється як явище припинення функціонування державних закладів та служб у США, які не вважаються життєво необхідними.

Вибір найбільш результативної стратегії перекладу — це першочергове завдання перекладача. Саме стратегія визначає характер процесу перекладу і специфіку дій перекладача. В основі розробки стратегії перекладу англомовного новинного тексту повинен лежати дискурс-аналіз, аналіз комунікативної ситуації, лінгвістичний аналіз оригінального тексту з урахуванням всіх потенційних труднощів і пошуком можливих перекладацьких рішень.

З мовностилістичної точки зору інформативна функція тексту новинного повідомлення переважає над функцією впливу, внаслідок чого для таких текстів характерний високий ступінь стандартизованості. Англомовні новинні тексти та їх переклади українською повинні володіти однаковим юридичним статусом, який не дозволяє зміни стилю, обсягу вихідного тексту або його комунікативної функції, що й обумовлює вибір стратегії комунікативно-рівноцінного перекладу. Доведемо доцільність використання визначеної стратегії перекладу англомовних новинних текстів українською шляхом комплексного перекладацького аналізу матеріалів дослідження. Проаналізуємо найбільш характерні для перекладу англомовних новинних текстів ОБСЄ українською тактики та засоби.

Під час перекладу були використані такі тактики.

Тактика передачі релевантної інформації. Основним видом інформації у новинному тексті є фактуальна інформація, і саме вона є релевантною під час перекладу. З огляду на застосовану стратегію перекладу констатуємо превалюючу кількість відтворення комунікативно-релевантної фактуальної інформації за рахунок викорис-

тання міжмовних і перекладацьких відповідностей: OSCE — ОБСЄ; Chairmanship — головування; speakers — доповідачі; Ambassador — посол; social distancing — соціальне дистанціювання; pandemic — пандемія; UAV — БПЛА.

Крім того, спостерігаємо відтворення фактуальної інформації, що реалізується шляхом здійснення транскрипції: Friedrich Ebert Foundation — Фонду імені Фрідріха Еберта (FES ROCPE); the Folke Bernadotte Academy — Академією Фольке Бернадотта; Ambassador Ulrika Funered — посол Ульріка Фунеред, Melissa Fleming..., Helena Fraser... — Мелісса Флемінг..., Хелена Фрейзер; to Hranitne — до Гранітного.

Також зустрічаються випадки калькування: ...with a range of minimum and maximum infusion of state resources — ...з діапазоном мінімального та максимального вливання державних ресурсів.

Наступний приклад демонструє відтворення фактуальної інформації за рахунок засобу експлікації значення: before doubling back to Hranitne — перш ніж поїхати назад тим самим маршрутом до Гранітного.

Також наявні випадки використання конверсії: EU fight against terrorism — боротьба ЄС з тероризмом (класичний тип конверсії: перехід дієслова в іменник, що обумовлене певною номінативною структурою, яка використовується в україномовних заголовках).

Деяка фактуальна інформація передається за рахунок контекстуальної заміни: knocked out the power supply — пропало світло; та шляхом підбору функціональних аналогів: In any event, a dysfunctional security sector not only hampers democratic developments, but can actually derail democracy — у будь-якому випадку, непрацездатний сектор безпеки не тільки гальмує демократичний розвиток, але й може насправді похитнути позиції демократії (to derail — похитнути позиції демократії — підбір кліше у мові перекладу, що відповідає поняттю у мові оригіналу).

Також спостерігається відтворення англомовних новинних текстів мовою перекладу з опущенням або додаванням незначного обсягу фактуальної інформації. Приклади опущення: and reporting on their concerns as they go about their lives on the contact line — а також доносити проблеми, з якими вони живуть на лінії зіткнення (що пояснюється меншою експлікованістю української мови); I am very pleased to co-operate and collaborate with the Public Foundation for

Support and Development of National Mass Media, an Uzbek NGO, to mark International Day for Universal Access to Information with such a high-level event — я дуже радий співпрацювати та взаємодіяти з Суспільним фондом підтримки і розвитку національних ЗМІ, який є місцевою неурядовою організацією, щоб відсвяткувати Міжнародний день загального доступу до інформації на заході такого високого рівня (невідворення одиниці фактуальної інформації, а саме назви установи, що обумовлено її нерелевантністю для українського читача).

Приклади додавання найчастіше викликані формальною невизначеністю певних семантичних компонентів вихідної мови або ж специфічними рисами граматичної будови мови перекладу: Representatives from Asia and the Middle East, working in the field of media, access to information, broadcasting companies, research centres specialized in Central Asia, in non-governmental organizations, and think tanks attended — на конференції також були присутні представники з Азії та Близького Сходу, що працюють у галузі засобів масової інформації, доступу до інформації, співробітники телерадіомовленнєвих компаній і дослідницьких центрів, що спеціалізуються на Центральній Азії, неурядових організацій та аналітичних центрів; The OSCE Perspectives 20–30 Core Group of Experts — 22 young professionals from across the OSCE region... — створена у рамках ініціативи ОБСЄ «Перспективи 20–30» основна група експертів, яка складається з 22 молодих фахівців з усіх куточків регіону ОБСЄ...

Наявні й приклади використання перестановки, що ґрунтуються на розходженнях граматичної будови англійської та української мов, а саме на комбінаторних правилах мови перекладу: in partnership with the Friedrich Ebert Foundation Regional Office for Cooperation and Peace in Europe (FES ROCPE) — і в партнерстві з Регіональним бюро співробітництва і світу в Європі Фонду імені Фрідріха Еберта (FES ROCPE); ... provides a platform for young women and men to discuss — слугує молодим людям платформою для обговорення...; the OSCE Project Co-ordinator in Uzbekistan (PCUz) organized a high-level conference — Координатор проектів ОБСЄ в Узбекистані організував конференцію високого рівня; beyond the COVID-19 crisis — після кризи COVID-19; This year, IDUAI... — День IDUAI у 2020 році...; Over 200 participants attended the event where they discussed the importance and methods to reach universal

access to information. Participants were invited from Uzbekistan, the OSCE area and beyond — понад 200 учасників з Узбекистану, країн-учасниць ОБСЄ та інших територій узяли участь у заході й обговорили важливість та методи досягнення загального доступу до інформації.

Крім того, можна констатувати випадок передачі фактуальної інформації за допомогою антонімічного перекладу: These are just a few of the stringent mitigation measures the SMM has introduced in response to COVID-19... — І це далеко не повний перелік жорстких заходів, які СММ запровадила для зниження рівня ризиків, пов'язаних із COVID-19.

Тактика відтворення стилістичних характеристик тексту/або стилістичної адаптації тексту реалізована використанням прийомів емфатизації, нейтралізації, компенсації та парцеляції.

Емфатизація — посилення емоційно-оцінного компонента значення вихідної одиниці, наприклад: In early February 2017, a humanitarian catastrophe loomed in... a city with a population of about 22,000 in Donetsk region — на початку лютого 2017 р. над... містом у Донецькій області із населенням близько 22 тисячі осіб нависла загроза гуманітарної катастрофи (використання тропу); The OSCE is committed to addressing the migration phenomenon cross-dimensionally and by capitalizing on the added value it can bring to regional and global solutions — ОБСЄ має тверді наміри здійснити всеохоплюючий підхід до вирішення проблем міграції та, використовуючи свої переваги, можливість знайти регіональні та глобальні рішення (додавання прикметника «тверді» посилює емоційно-переконливий вплив).

Наступний приклад демонструє використання прийому нейтралізації: to silence critical voices — заглушити невдоволені голоси; attacking Trump — виступила з критикою на адресу Трампа (вибір більш нейтрального еквівалента to silence — заткнути, attacking — атакувати, що обумовлене певними стилістичними особливостями тексту).

Наведемо приклад застосування прийому компенсації, що являє собою прийом перекладу, при якому елементи змісту оригіналу, що були втрачені, передаються в тексті якимось іншим чином для компенсації семантичної втрати: OSCE has placed great emphasis on promoting democratic elections as a key pillar of sustainable security and stability — ОБСЄ зробила акцент на сприянні демократичним виборам, як на ключовому елементі, опорі стійкої безпеки та стабільності.

Крім того, констатуємо випадок парцеляції, операції розчленування тексту на кілька пунктуаційних і інтонаційно самостійних відрізків, що дозволяє виділити в повідомленні додаткові смислові центри та привернути до них увагу читача: Launched in 2019 with the support of then Slovak OSCE Chairmanship and in partnership with the Friedrich Ebert Foundation Regional Office for Cooperation and Peace in Europe (FES ROCPE), Perspectives 20–30 provides a platform for young women and men to discuss with decision-makers their vision of a safer future for the OSCE area in 2030 and beyond — реалізація цієї ініціативи почалася в 2019 році за підтримки словацького Головування ОБСЄ і в партнерстві з Регіональним бюро співробітництва і світу в Європі Фонду імені Фрідріха Еберта (FES ROCPE). Ініціатива «Перспективи 20–30» слугує молодим людям платформою для обговорення з прийнятими рішеннями особами їх бачення більш безпечного майбутнього для регіону ОБСЄ на період до 2030 року і далі.

Тактика коректного оформлення інформації реалізована шляхом здійснення заміни (категорії часу): Media are invited to attend the opening session at 9.30 a.m. on Saturday, September 9 at the Grand Hotel in Prishtine/Pristina — представники ЗМІ запрошуються взяти участь у відкритті сесії у суботу, 9 вересня, о 9:30 у Гранд-готелі в Приштині; Order of Statements by the Participating States and the Partners, as of 1 December 2010, 5.45 p.m. — послідовність звернень держав-учасниць та партнерів, станом на 1 грудня 2010 р., 17:45).

Висновки. Новинний дискурс є видом медіа-дискурсу, який в найзагальнішому вигляді являє собою сукупність процесів і продуктів мовленнєвої діяльності у сфері масової комунікації в усьому багатстві і складності їх взаємодії. Дискретною одиницею новинного дискурсу, каузатор якої — події, є новинний текст, що відображає процес і результат мовленнєвої діяльності. В плані мовного змісту для нього характерні повторюваність, поєднання власних назв, дат, числівників і термінів з емоційно забарвленою лексикою, великий відсоток складних речень, неособових форм і пасивних форм дієслова, а також атрибутивних конструкцій. У перекладацькій площині можна виділити такі властивості новинного тексту як вторинність, виробництво «на потік», одноразовість, стандартизованість, смислова незавершеність, полікодовість, медійність, колективне виробництво, обмежений характер зворотного зв'язку, багатовимірність, багатоплановість,

поліфонічність, гетерогенність, інтегральність, мовне наповнення, динамічний характер і соціально-регулятивна природа, а також інтертекстуальність, висока новинна цінність та клішованість.

Як при будь-якому перекладі під час перекладу новинного тексту виникає проблема пошуку еквівалентів та еквівалентності мов в цілому. Для запобігання помилок перекладачу необхідно враховувати норми мови оригіналу та мови перекладу, а також намагатися знаходити максимальні відповідності, зважаючи на особливості культури, стилістики та часу виходу новинного тексту мовою перекладу.

З огляду на специфіку англійських новинних повідомлень, переклад таких текстів вимагає застосування перекладацької стратегії комунікативно рівноцінного перекладу, яка необхідна для досягнення адекватності і реалізується шляхом застосування відповідних тактик, серед яких тактика передачі релевантної інформації, тактика відтворення стилістичних характеристик тексту/або стилістичної адаптації тексту і тактика коректного оформлення інформації.

В результаті аналізу сучасних англійських новинних текстів та їх перекладів українською виявлені закономірності застосування певних прийомів перекладу на лексичному, граматичному і лексико-граматичному рівнях. Трансформації на лексичному рівні, що найчастіше пов'язані з перекладом фактуальної інформації або безеквівалентної лексики, представлені, як правило, такими способами перекладу: транскрипція, калькування, а також різні лексико-синтаксичні заміни і функціональні аналоги. Трансформації на граматичному рівні, які ґрунтуються на розходженнях граматичної будови англійської та української мов, представлені такими способами, як перестановка компонентів, заміни, парцеляції, опущення і додавання, конверсія. Що ж стосується трансформацій на лексико-граматичному рівні, то в них включені описовий і компенсаційний переклад, експлікація, крім того, констатовані випадки антонімічного перекладу.

Спираючись на специфіку перекладу новинних повідомлень, перспективи подальших досліджень вбачаємо у залученні до аналізу ширшого дослідницького матеріалу для виділення жанрової специфіки перекладу текстів новинного дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

Арутюнова Н. Д. Дискурс: лингвистический энциклопедический словарь. Москва: Советская энциклопедия, 1990. 137 с.

Дускаева Л. Р. Принципы типологии газетных речевых жанров: Язык современной публицистики: сб. статей / сост. Г. Я. Солганик. 3-е издание. Москва: Флинта: Наука, 2008. 131 с.

Латышев Л. К. Проблема эквивалентности в переводе: дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.20. Москва, 1983. 90 с.

Микоян А. С. Проблемы перевода текстов СМИ. 2008. URL: <http://evartist.narod.ru/text12/12.htm> (дата обращения 02.09.2020).

Пантина О. А. Экспрессивная перспектива англоязычного новостного дискурса: на материале газетных текстов о природных катастрофах: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04. Санкт-Петербург, 2018. 32 с.

СПЕЦИФИКА ПЕРЕВОДА АНГЛОЯЗЫЧНЫХ НОВОСТНЫХ ТЕКСТОВ НА УКРАИНСКИЙ ЯЗЫК (НА МАТЕРИАЛЕ НОВОСТНЫХ ТЕКСТОВ ОБСЕ)

Юлия Волощук

соискатель высшего образования второго (магистерского) уровня по специальности 035 Филология Государственного учреждения «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского»,
Одесса, Украина
e-mail: govov@meta.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0938-4349>

Наталья Жмаева

кандидат филологических наук, доцент кафедры перевода и теоретической и прикладной лингвистики Государственного учреждения «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского»,
Одесса, Украина
e-mail: zhmaeva@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3382-0155>

АННОТАЦИЯ

Актуальность исследования основывается на необходимости углублённого изучения эффективных способов, приёмов и методов перевода англоязычных новостных текстов на украинский язык, в частности новостных текстов Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе (ОБСЕ), что обусловлено не только членством Украины в Парламентской ассамблее ОБСЕ, но и всемирной глобализацией, интенсивным

развитием международных отношений, которые в свою очередь влияют на повышение заинтересованности современного украинского читателя зарубежными новостными текстами. Кроме того, актуальность темы обусловлена повышенным вниманием лингвистов к современному медиа-дискурсу, видом которого является новостной дискурс, и особенностям его перевода.

Целью работы является анализ специфики перевода англоязычных новостных текстов на украинский язык на материале новостных текстов ОБСЕ. Для достижения поставленной цели были применены методы исследования: сравнительный и сопоставительный методы для определения особенностей и проблем перевода на украинский язык англоязычных новостных текстов; метод систематизации и метод комплексного переводческого анализа для анализа и систематизации средств, использованных при переводе англоязычных новостных текстов на украинский язык, а также метод сплошной выборки при поиске базового материала исследования. В результате сопоставительного анализа оригиналов англоязычных новостных текстов с их переводами на украинский язык были определены закономерности применения конкретной переводческой стратегии, а также соответствующих переводческих трансформаций, которые необходимы для достижения адекватного перевода англоязычного новостного текста. Так же в ходе исследования была проанализирована проблема поиска эквивалента при переводе новостных текстов.

Ключевые слова: публицистический стиль, медиа-дискурс, англоязычный новостной текст, новости и дискурс, ОБСЕ, адекватный перевод новостных текстов, переводческие трансформации.

SPECIFICS OF TRANSLATING ENGLISH-LANGUAGE NEWS TEXTS INTO UKRAINIAN (BASED ON THE OSCE NEWS TEXTS)

Yulia Voloshchuk

Master Student in Philology, State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”,

Odesa, Ukraine

e-mail: govov@meta.ua

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-0938-4349>

Natalya Zhmayeva

Candidate in Philology, Associate Professor at the Department of Translation and Theoretical and Applied Linguistics, State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”,

Odesa, Ukraine

e-mail: zhmaeva@gmail.com

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-3382-0155>

SUMMARY

The relevance of the research is based on the need for an in-depth study of effective ways, techniques and methods of translating English-language news texts into Ukrainian, in particular news texts of the Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), which is due not only to Ukraine's membership in the OSCE Parliamentary Assembly, but also to globalization and the intensive development of international relations, which in turn affect the increasing interest of modern Ukrainian readers in foreign news texts. In addition, the relevance of the topic is due to the increased attention of linguists to modern media discourse, which also includes news discourse, and the peculiarities of its translation.

The aim of the work is to analyze the specifics of translating English-language news texts into Ukrainian based on the material of OSCE news texts. To achieve this goal, the following research methods were used: comparative and comparable methods for determining the features and problems of translating English-language news texts into Ukrainian; the method of systematization and the method of complex translation analysis for analyzing and systematizing the tools used in translating English-language news texts into Ukrainian, and also using the continuous sampling method to search for basic research materials. As a result of a comparative analysis of the original English-language news texts with their translations into Ukrainian, the regularities of applying specific translation strategy, as well as the corresponding translation transformations that are necessary to achieve an adequate translation of the English-language news text were determined. The study also analyzed the problem of finding an equivalent when translating news texts.

Key words: *journalistic style, media discourse, English-language news text, news discourse, OSCE, adequate translation of news texts, translation transformations.*

REFERENCES

Arutyunova N. D. (1990). Diskurs: lingvisticheskij enciklopedicheskij slovar' [Discourse: Linguistic Encyclopedic Dictionary]. Moscow: Sovetskaya enciklopediya [in Russian].

Duskaeva L. R. (2008) Principy tipologii gazetnyh rechevyh zhanrov [Principles of typology of newspaper speech genres]. In G. YA. Solganik (Ed.), Yazyk sovremennoj publicistikii: sb. statej (3-e izdanie) [The language of modern journalism: collection of articles (3rd edition)]. (p.128, p.131). Moscow: Flinta: Nauka [in Russian].

Latyshev L. K. (1983). Problema ekvivalentnosti v perevode [The problem of equivalence in translation]. (Doctor's thesis). Moscow [in Russian].

Mikoyan A. S. (2008). Problemy perevoda tekstov SMI [Problems in Translating Media Texts]. Retrieved from <http://evartist.narod.ru/text12/12.htm> [in Russian].

Pantina O. A. (2018). Ekspressivnaya perspektiva angloyazychnogo novostnogo diskursa: na materiale gazetnyh tekstov o prirodnykh katastrofah [An expressive perspective of English-language news discourse: based on newspaper texts about natural disasters]. (Doctor's thesis). Saint Petersburg [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 10.07.2020